

*Ksenija Bosnar
Loris Benassi*

Originalni znanstveni rad

KONSTRUKCIJA SKALE OPĆEG STAVA PREMA NOGOMETU

1. UVOD

Istraživanja interesa prema sportovima na različitim uzorcima domaće populacije pokazala su da je nogomet omiljeni muški sport različitih naraštaja (Bosnar i Prot, 2006.; Prot i drugi, 2007.). U muškoj populaciji i u drugim dijelovima Evrope popularnost nogometa nema premca, bez obzira na etničku pripadnost. Nogomet prakticira veliki broj muškaraca, od dječje do veteranske dobi, a još veći broj prati utakmice na stadionima ili kroz medije (Koivula, 1999.; Elling i Knoppers, 2005.; Mehus, 2005.). Interes za nogomet pokazuje i sve više žena.

Na domaćoj populaciji, u istraživanjima faktora ponašanja vezanih uz nogomet nema dovoljno podataka o ulozi stava. Stav se definira kao stečena, relativno trajna i stabilna organizacija emocija, vrednovanja i reagiranja prema nekom objektu (Petz, 1992.). Smatra se nužnim za tumačenje i predviđanje ponašanja i ključni je pojam u više motivacijskih teorija, kao što je Ajzenova teorija planiranog ponašanja (Ajzen, 1985.). Da bi se pojave vezane uz nogomet mogle preciznije objasniti, pristupilo se izradi mjernog instrumenta za procjenu općeg stava prema nogometu.

2. METODE

U prvoj fazi konstrukcije skale stava prema nogometu sastavljeno je 70 tvrdnji sa sadržajem koji opisuje uvjerenja, emocionalni odnos i ponašanja vezana uz nogomet. Tvrdnjama su pridružene pet - stupanjske ljestvice, gdje jedan označava potpuno neslaganje s tvrdnjom, tri je neutralna točka, a pet označava potpuno slaganje s tvrdnjom. Naknadno su rezultati transformirani tako da viši rezultat uvijek znači više pozitivan stav. Podaci su prikupljeni na dva naraštaja studenata druge godine Kineziološkog fakulteta u Zagrebu prigodom redovite nastave. U uzorku je 287 muškaraca i 73 žena u dobi od 19 do 25 godina. Analiza metrijskih karakteristika čestica i ukupnog rezultata, definiranog kao neponderirana linearna kombinacija, učinjena je standardnim programima paketa STATISTICA 7.1.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

U Tablici 1. nalaze se rezultati analize mjernih svojstava ukupnog rezultata određenog jednostavnom sumacijom rezultata u 70 čestica, odnosno, 44 čestice u

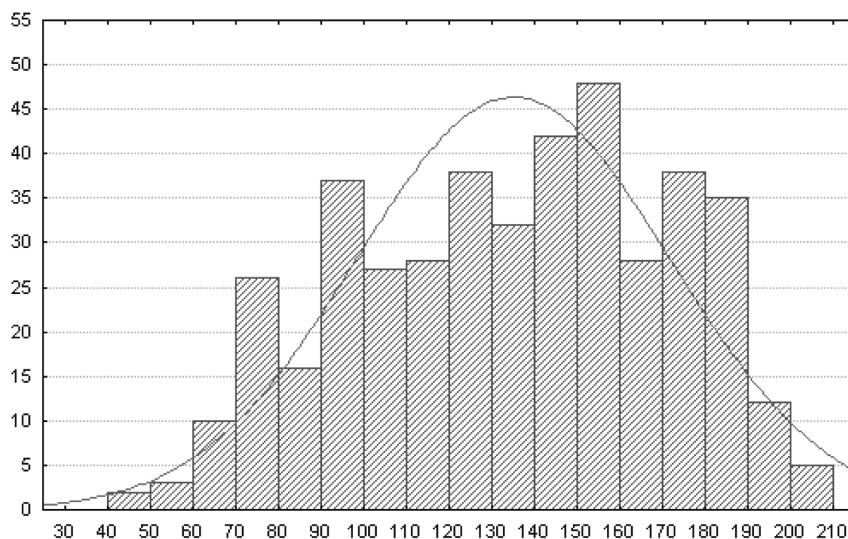
skraćenoj verziji skale. U oba primjera, pouzdanost je vrlo visoka, $\alpha = 0.97$. Prve svojstvene vrijednosti su istaknutih veličina i objašnjavaju veliki postotak ukupne varijance čestica (37.6% i 43.6%).

Tablica 1. Pokazatelji metrijskih svojstava ukupnog rezultata određenog kao neponderirana linearna kombinacija na Skali stava prema nogometu. Rezultati 361 studenta.

Metrijske karakteristike skale stava prema nogometu	Prva verzija skale 70 čestica	Skraćena verzija skale 44 čestice
Cronbachov α koeficijent pouzdanosti	0.973	0.968
Prosječna korelacija među česticama skale	0.339	0.411
Broj svojstvenih vrijednosti većih od jedan	12	6
Prva svojstvena vrijednost matrice korelacija čestica i postotak objašnjene varijance	26.295 37.56%	19.185 43.60%
Aritmetička sredina ukupnog rezultata	194.68	128.79
Standardna devijacija ukupnog rezultata	51.38	35.93
Minimalni ukupni rezultat	84	48
Maksimalni ukupni rezultat	315	205

Čestice skale su manifestno vrlo različite (Tablica 2). Odnose se na različita uvjerenja, pozitivne i negativne emocije i evaluacije, te različita ponašanja vezana uz nogomet. Visoka prosječna korelacija skupa tvrdnji, i primjereno tome, jaki prvi predmet mjerenja, govore u prilog dobrom odabiru čestica. S druge strane, objekt stava je zasigurno dobro poznat ispitanicima ovog istraživanja. U društvu u kojem je nogomet “najvažnija sporedna stvar na svijetu” vjerojatno je malo njih bez izgrađenog stava o tom sportu. To svakako olakšava konstrukciju mjernog instrumenta i povećava vjerojatnost dobivanja pouzdanih i valjanih rezultata.

Raspon ukupnih rezultata je također velik. U skraćenoj verziji skale od 44 tvrdnje teoretski je moguć raspon od 44 do 220 bodova, a u ovom istraživanju dobiven je tek nešto uži raspon od 48 do 205 bodova. Skalom su uspješno identificirani i oni koji ekstremno ne vole i oni koji ekstremno vole nogomet. Kolmogorov – Smirnovljev test govori da je distribucija rezultata pri tom takva da ne odstupa značajno od normalne distribucije (Slika 1).

Slika 1. Distribucija rezultata na Skali stava o nogometu određenog jednostavnom sumacijom. Na apscisi je ukupni rezultat; na ordinati su frekvencije ispitanika. Punom linijom je označena odgovarajuća normalna distribucija. Kolmogorov – Smirnovljev test odstupanja od normalne distribucije nije značajan.

Skala općeg stava o nogometu, u verziji od 44 čestice i s ukupnim rezultatom obračunatim jednostavnom sumom, pokazuje odlična mjerna svojstva i može se preporučiti za uporabu u daljnjim istraživanjima.

U Tablici 2. nalaze se rezultati analize čestica za izabrane 44 tvrdnje. Prosjeci variraju od 1.44 do 4.34 boda, uz standardne devijacije od 0.92 do 1.58 bodova. Sve izabrane čestice imaju visoke projekcije na prvu glavnu komponentu, najniža iznosi 0.469 za česticu “Igranje nogometa je beskorisno utrošeno vrijeme”. Korelacije čestice s ukupnim rezultatom su također visoke i iznose od 0.427 za česticu “Vrhunski nogometni rezultati mogu značajno afirmirati nogometni sustav jedne države, ali i državu i naciju u cjelini” do 0.836 za česticu “Rado čitam sve što ima veze s nogometom”. Izbacivanje niti jedne od čestica ne bi dovelo do povećanja interne konzistencije skale.

Tablica 2. Aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD), vrijednost na standardiziranoj prvoj glavnoj komponenti (K_1), korelacija čestice sa sumiranim ukupnim rezultatom (R) i pouzdanost sumiranog rezultata iz kojeg je izostavljena čestica (α_m), za čestice Skale stava prema nogometu. Vodeće nule su izostavljene.

TVRDNJA	M	SD	K_1	R	α_m
Redovito idem na nogometne utakmice.	2.09	1.24	-.772	.753	.967
Među nogometašima imam najbolje prijatelje.	2.44	1.34	-.551	.520	.968
Kad god to mogu, odlazim bodriti svoj klub na gostovanjima.	1.88	1.29	-.656	.629	.967
Tako male stvari čine nogomet tako velikim.	3.23	1.24	-.592	.584	.967
Sretan sam kad moja momčad pobijedi.	4.34	1.06	-.642	.648	.967
Na televiziji ne propuštam pogledati nogometne susrete.	3.20	1.38	-.815	.805	.966
Smatram da nogomet nije toliko važan koliko se oko njega diže buka.	2.80	1.27	.687	.670	.967
Teško podnosim poraze momčadi za koju navijam.	2.67	1.34	-.695	.678	.967
Ne propuštam priliku slikati se s igračima.	1.65	1.00	-.554	.525	.968
Uz nogomet mi vrijeme tako brzo prolazi.	2.94	1.47	-.791	.784	.966
Nogomet je najpopularniji sport na svijetu zbog svoje ljepote, kreativnosti i nepredvidljivosti.	3.09	1.40	-.745	.734	.967
Vrhunski nogometaši se mogu usporediti s vrhunskim umjetnicima.	2.80	1.36	-.639	.626	.967
Kad naiđem na nogometne suvenire obvezno kupim ponešto.	1.89	1.10	-.741	.705	.967
Ne razumijem zašto se toliki ljudi oduševljavaju nogometom.	3.47	1.19	.599	.598	.967
Nogomet je način života i ljubav bez kraja.	2.79	1.29	-.658	.645	.967
Novac koji se troši na nogomet trebalo bi iskoristiti za pametnije stvari.	2.46	1.18	.565	.552	.967
Uvijek odlazim na onaj dio stadiona gdje se okupljaju najvatreniji fanovi.	2.16	1.38	-.630	.598	.967
Svoje uzore i idole često pronalazim među nogometašima.	1.85	1.13	-.750	.716	.967
I najkvalitetnije nogometne utakmice meni su dosadne za gledanje.	4.24	1.14	.557	.571	.967
Neovisno o rezultatu, nikada ne napuštam stadion prije posljednjeg sučevog zvižduka.	2.76	1.56	-.637	.619	.967
Volio bih da se moje dijete bavi nogometom.	2.94	1.23	-.663	.645	.967
Uvjeren sam da bi mnogi bili sretni kad bi se mogli baviti nogometom.	3.02	1.16	-.610	.601	.967
Radije odlazim na nogometnu utakmicu nego na bilo koju drugu manifestaciju.	2.27	1.41	-.790	.767	.967

TVRDNJA	M	SD	K₁	R	α_m
Igranje nogometa je beskorisno utrošeno vrijeme.	4.27	0.95	.469	.483	.968
Na utakmice odlazim s prijateljima.	2.48	1.24	.650	.631	.967
Pred važnu utakmicu osjećam uzbuđenje i nervozu.	2.91	1.44	-.752	.736	.967
Moć nogometa očituje se u zblizavanju ljudi cijelog svijeta.	3.61	1.03	-.570	.564	.967
Za boje svog kluba spreman sam se i potući s navijačima suparničke momčadi.	1.90	1.20	-.501	.470	.968
Posebno sam raspoložen kad moja momčad pobijedi.	3.72	1.24	-.732	.726	.967
Ima veliki broj ljepših sportova od nogometa.	3.70	1.58	-.646	.631	.967
Nogomet iznimno potiče druženje među ljudima, neovisno o obrazovanju, naraštaju ili spolu.	3.99	0.92	-.593	.589	.967
Često provodim svoje slobodno vrijeme igrajući nogomet.	2.88	1.51	-.769	.743	.967
Vrhunski nogometni rezultati mogu značajno afirmirati nogometni sustav jedne države, ali i državu i naciju u cjelini.	3.86	1.02	-.437	.427	.968
Nogomet me odbija zbog svoje masovnosti.	4.14	1.02	.520	.509	.968
Za vrijeme europskih i svjetskih prvenstava spreman sam pogledati tri TV prijenosa dnevno ne dosađujući se.	3.45	1.45	-.710	.698	.967
Igranje sportske prognoze predstavlja mi pravu strast.	2.22	1.30	-.543	.505	.968
Član sam kluba navijača momčadi za koju navijam.	1.56	1.15	-.504	.466	.968
Rado čitam sve što ima veze s nogometom.	2.73	1.47	-.864	.836	.966
Nogomet je besmisleno jurcanje za napuhanom svinjskom kožom.	4.22	1.10	.564	.563	.967
Bavljenje nogometom omogućuje zadovoljavanje osnovnih ljudskih potreba.	3.03	1.19	-.556	.550	.967
Spreman sam potrošiti i zadnju kunu prateći svoj klub na gostovanjima u domovini i inozemstvu.	1.45	0.92	-.567	.531	.968
Nikako ne propuštam organizirana slavlja kluba u povodu osvajanja velikih trofeja (prvenstvo, kup, turnir...)	2.17	1.29	-.691	.663	.967
Kao dijete igrao sam nogomet s prijateljima.	4.33	1.17	-.534	.529	.968
Na stadionu zdušno navijam za boje svoje momčadi.	3.20	1.54	-.732	.717	.967

Rezultati u Tablici 2. pokazuju da je moguće napraviti još znatnije kraću skalu općeg stava o nogometu, a da pouzdanost i valjanost ne bi trebale biti narušene. Verzija od dvadesetak čestica, koja bi obuhvatila kognitivnu, afektivnu i akcionu

komponentu stava, u kojoj bi bile zadržane tvrdnje i pozitivnog i negativnog smjera, i koja bi obuhvaćala manifestno različite oblike iskaza stava, mogla bi biti vrlo efikasan i metrijski vrijedan mjerni instrument.

Može se zaključiti da je skala općeg stava prema nogometu uspješno konstruirana i da je dobiven instrument kojim će se bolje moći objasniti fenomeni vezani uz ovaj iznimno popularni sport.

4. LITERATURA

1. Ajzen, I. (1985.) From intentions to actions: a theory of planned behavior. In: Kuhl, J., Beckmann, J. (Eds) Action Control: From Cognition to Behavior, New York: Springer-Verlag, 11-39.
2. Bosnar, K. & Prot, F. (2006.) Testing the five factor model of sport interests. 26th International Congress of Applied Psychology. Athens, Greece: IAAP.
3. Elling, A., & Knoppers, A. (2005.) Sport, gender, and ethnicity: Practices of symbolic. inclusion/exclusion. Journal of Youth and Adolescence. 34, 257-268.
4. Koivula, N. (1999.). Gender Stereotyping in Televised Media Sport Coverage. Sex Roles: A Journal of Research. 41, 589-603.
5. Mehus, I. (2005.) Sociability and Excitement Motives of Spectators Attending Entertainment Sport Events: Spectators of Soccer and Ski-Jumping. Journal of Sport Behavior, 28, 333-350.
6. Petz, B. (1992.) Psihologijski rječnik. Zagreb: Prosvjeta.
7. Prišlin, R. (1993.) Kada se i kako naše ponašanje slaže s našim stavovima.? U: Kolesarić, V., Krizmanić, M., Petz, B., ur. Uvod u suvremenu psihologiju. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
8. Prot, F., Bosnar, K., Sporiš, G. & Greblo, Z. (2007.) Hierarchical structure of sport interests in male and female adolescents. 10th European Congress of Psychology. Mapping of Psychological Knowledge for Society. Praha: UPA.